

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhaj 1x vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 26. oktobra 1887.

O b s e g: Berite vsi sadjarji! — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Vprašanja in odgovori. — Razne reči. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Nasledki „šnopsa“. (Dalje.) — Interpelacija poslanca dr. Poklukarja in drugov ekscelenciji, gospodu naučnemu ministru. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Berite vsi sadjarji!

(Kdor se je namenil jablane saditi, naj bere vsaj konec tega članka.)

Mi bi pisali tudi v našem listu, katerega žalibog še ne berejo vsi kmetovalci, članke, ki jih navadno imenujemo „gospodarskopolitične“, govorili bi pa v njih o stanju kmetijstva ter pošteno stokali, zahtevali državne pomoči i. t. d., če bi vedeli in upali, da s tem stanje količkaj zboljšamo. A mi o tem ravno nasprotno mislimo: kolikor bolj se kmetovalec zanaša na državno pomoč, toliko prej bo zapuščen in izgubljen.

Seveda bodo morali kmetovalci dobivati nekaj državne podpore. Zemljiškega posestnika bodo morali manj ali več davka oprostiti, njegovo pridelovanje zagotoviti in zavarovati i. t. d. Pa vse to zvršilo se bode počasi, in nazadnje bodo vsi ti poboljški, ako si jih mislimo v denar spremenjene, le malo izdali, in vsak kmetovalec moral bode vendar poginiti, če si ne bode sam pomagal z boljšim, izdatnejšim, cenejšim in za kupčijo primernejšim pridelovanjem.

Obupati je, če pogleda človek, kako počasi ali prav nič ne napreduje kmetijstvo na kmetovskem domu, na pristavi, na polju in na travnikih. Nedavno smo se peljali skozi vas, v kateri imajo tudi neko kmetijsko čitalnico. Bili smo prvikrat v tisti vasi, če ravno je omenjena čitalnica priredila uže več velikih zborovanj, na katerih so pa le gospodarskopolitična vprašanja razmotravali. Vas je bila zapuščena, drevja nič nasa-jenega, akoravno je prostora na izber. Nič prijetnega za oko in nič koristnega! Po dvoriščih ni bilo nobe-nega reda, gnojišča nepravilno in slabo narejena, skoraj z vsakega dvorišča se je odtekala gnojnica. Sadno drevje je bilo največ le staro, slabo oskrbovano, novih nasadov pa ni bilo kar nič videti. S kratka: ako si pogledal poslopja, vrte, ograje, odkriti si se

moral spominu pradedov, kajti, kar je bilo videti, na-redili so oni, mladi niso ničesar pridejali, oni so le rabili. a nič ohranjevali in zboljšavali.

Najbolj nas boli, — in pri tem tudi hočemo danes ostati —, ako vidimo zanemarjeno sadjarstvo, kakor je malo da ne po vseh naših občinah. Izgovor, da ne uspeva sadje, ta je dandanes popolnoma jalov, sicer pa kažejo stoletna sadna drevesa po dvoriščih, vrtih in po polju ravno nasprotno. S takimi izgovori ni torej nič! —

Drugi izgovor je: Mi ne dobimo nič od sadnega drevja, vse pokradejo in polomijo. Tudi to se godi le tam, koder se ravno nič ne stori, da bi dobila mladina in drugo prebivalstvo ljubezen do drevja, in koder je sadjarstvo tuja in neznana reč mladim in starim ljudem.

Navedli bi lahko mnogo krajev, koder so dosegli s šolo, z učiteljstvom in s šolskimi vrtili po sodelovanji občine in kmetijskih društev nepričakovane ugodne razmere.

Imenujem na pr. samo mesto Elbogen na Češkem. Tam sem čul od verjetne strani, da nihče več ne poškoduje sadnega drevja in javnih nasadov sploh. In vse to prihaja od tod, ker so uže v šoli vplivali na mladino v tem smislu.

Pa preidimo k stvari! Letos je sadna letina kaj različna. Tukaj imajo malo, tam veliko sadja. Ali bo-disi kakor hoče: kdor vidi, koliko sadja in po kako dobri ceni se z vozi na železnico, mora le obžalovati, da tako malo kmetovalci storijo za sadjarstvo. Šole skoraj nič ne delajo, vlada pa še manj.

Kako drugače je vse to zunaj na Nemškem. No-čemo opisavati vzglednega sadjarstva in bogastva za-hodnje Nemčije vsled njega. Pisali bi lahko najlepše članke, kaj se godi na Saksonskem, v deželi, ki jo je narava prav po mačeški obdarovala; kako visoko v gorah imajo tam še sadjarstvo, koder pri nas k-jemu še trnje raste. Tisto pa, kar hočemo na ves

povedati, je, da Pruska danes nima nobene učiteljske pripravnice, na kateri bi učitelj za naravoslovje in kmetijstvo ne bil dovršil popolnega tečaja na slavno znani sadjarski šoli v Geisenheimu. To je sistem, ti vedo, kaj delajo. Tudi pri nas je marsikaj na papirju, a v praksi: Kako malo je pripravnic, ki bi kaj za sadjarstvo storile! In slednjič pride učitelj na deželo, pa ne najde šolskega vrta, še manj pa požrtovalnosti in sodelovanja občine.

Kakšna dobrota za nešteto majhnih gospodarjev bi bila, ako bi bili pred leti sadili jablane, hruške, črešnje, češplje i. t. d., koliko denarja bi zaslužili! Koliko denarja bi si lahko prihranila gospodinja na deželi, ko bi znala sadje bolj porabljeti za hrano. Ostal bi doma marsikateri goldinar, ki mora sedaj iz hiše za razne jestvine. Ravno taka je z moštom. Po cele države pijejo mošt, pri nas pa ne gre v grlo. Denar trošijo za pivo, žalibog celo za žganje, ko bi v kleti lahko imeli polne sode mošta.

Veliko premalo se še agituje za sadjarstvo. Naj bi vsako leto, spomladi in jeseni enkrat v vsakem kmetijskem društvu zatrobili o potrebi in koristi sadjarstva. Učitelj naj priredi šolske praznike, v katerih bi vsak iz šole izstopivši učenec dobil sadno drevo, ki je mora vsaditi. Občina naj zasadi vse javne prostore, pota in pašnike. S kratka: nikdar ne mirovati, čut in skrb za sadjarstvo morata vedno živa biti.

Ali bodo naše besede kaj koristile? Morda se bode vendar kateri naših čitateljev ganil in ozrl, če ima kaj primerne prostora. Najvažnejši sad so jabolka in češplje. Jabolko donaša največ koristi in je najzdravejši plod. Njegova poraba je kaj različna, zato so na sadjarskem shodu v Meissenu največ o njem govorili. Sadjarji so na ta shod povabili tudi sadne trgovce ter ukrenili, da je saditi tiste jabolčne vrste ki imajo te le lastnosti:

1. Mora deblo dotične vrste biti popolnoma neobčutljivo tudi v neugodnem podnebjju na Nemškem.
2. Mora imeti krepko in kvišku rastočo krono, da se da saditi ob ceste in lahko obrezovati.
3. Da raste v vsaki zemlji.
4. Da je čez vse rodovitna in
5. mora biti sad tak, da je za mizo, za kupčijo, za sušilo in za mošt.

No, in je kaj takih vrst? Je! Sadjarji priporočajo naslednje vrste: **Zimsko zlato parmeno, veliko kasselsko rejneto in Blenheimovo zlato rejneto.**

Te tri vrste zapišite na šolsko tablo, na vrata, v koledar, ter pomnožujte in razširjajte jih, da pride blagostanje in zdravje v gospodarstva.

„Der praktische Landwirt“.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. oktobra 1887.

Posvetovanje je vodil društveni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzočni so pa bili gospod pod-

predsednik Jos. Fr. Seunig in odborniki gg. Detela, Goll, Kastelic, Lenarčič, Murnik, dr. Poklukar, Povše, Robič, Witschl, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Podpredsednik Jos. Fr. Seunig poroča o prodaji plemenskih bikov beljanske pasme v Kranji ter predlaga naj se kupijo še štirje biki muricedolske pasme, ki se predade po licitaciji konec oktobra meseca v Litiji. Predlog se vzprejme.

Ribiškemu društvu za Kranjsko ukrene se izplačati državno podporo v znesku 50 gld. ter ob enem naročiti mu, naj skrbi tudi za rakovo zalego po tistih vodah, ki so sedaj uže brez rakove kuge.

Čebelarškemu društvu za Kranjsko na Jesenicah zagotovi se državna podpora v znesku 100 gld. proti temu, da preskrbi natis knjižice, ki naj uči o raznih porabah medu in voska ter sploh, kako bi bilo med bolje razpečavati. Podpora se bode izplačala, kadar bode društvo rokopolis predložilo.

Družbenemu dolžniku, ki je plačal dolg svoj, ukrene se narediti razknjižno pobotnico.

Prošnje občine Mozelske za bika odstopi se živinskemu odseku.

Vsled poročila okrajnega šolskega sveta za ljubljansko okolico ukrene se izplačati vodstvu ljudske šole v Šmariji 10 gld. nagrade za pokončevanje mrčesov.

Prošnjo občine Rudniške za podporo šolskemu vrtu ne more glavni odbor uslišati, ker nima v ta namen nikakega denarja na razpolaganje.

Vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo javlja, da je pripravljeno kulturno obdelovanje vinogradov proti trtni uši podpirati. Glavni odbor vzame to na znanje ter ukrene ministerski odlok v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ prijaviti. (To se je uže zgodilo.)

Razglas deželne vlade glede licenciranja žrebcev naroči se tajništvu v „Kmetovalcu“ in „Novicah“ objaviti.

V presojalno komisijo za govejo razstavo na Boh. Bistrici imenovala je c. kr. deželna vlada za svojega zastopnika gospoda c. kr. deželnega živinskega zdravnika Wagnerja.

Odseki glavnega odbora ustanove se na novo, in sicer izvoli odsek za splošne reči gospoda Murnika za načelnika, odsek za gozdarstvo gospoda Gola, odsek za vinarstvo, sadjarstvo in čebelarstvo gospoda Lenarčiča in odsek za rastlinstvo in živinarstvo gospoda Povšeta.

Za nove ude se vzprejmejo gospodje:
Peter Novak, c. kr. prefekt v Terezijišči na Dunaji.
Janez Stele, posestnik v Kamniku.
Jarnej Čenčič, vodja dekliške šole v Kamniku.
Ludovik Stiasni, učitelj v Kamniku.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 90. Večkrat se bere v „Novicah“ vprašanje: „Kaj bi pomagalo zoper uši pri živini?“